

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

УДК 378.091-057.21:78

В. В. БУРНАЗОВА, кандидатка педагогічних наук, доцентка, в.о. декана факультету психолого-педагогічної освіти і мистецтв Бердянського державного педагогічного університету

ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗВО: СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ

Автором піднімається проблема поетапної інструментальної підготовки конкурентоздатних фахівців бакалаврського і магістерського рівнів вищої освіти предметної спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) БДПУ.

Ключові слова: виконавська компетентність, інструментальна підготовка, вчитель музичного мистецтва, стейкхолдери, ринок праці.

Підготовка фахівців освітньо-педагогічної галузі з предметної спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) сьогодні здійснюється у багатьох педагогічних ЗВО України. Історія підготовки вчителів музичного мистецтва у БДПУ сягає далекого 1959 року.

Сьогодні інструментальне виконавство на уроках музичного мистецтва у ЗЗСО нівелюється у зв'язку з впровадженням цифрових технологій. Саме тому, перед ЗВО одним із першочергових завдань є підготовка конкурентоспроможного фахівця, який професійно володіє музичним інструментом і популяризує «живе» виконання інструментальних творів серед підростаючого покоління.

Так, змістом ОПП Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова), за якою здійснюється підготовка конкурентоздатних фахівців бакалаврського рівня і яка розроблена робочою групою у складі НПП кафедр теорії та методики навчання мистецьких дисциплін, іноземних мов і методики викладання та впроваджена в освітній процес у відповідності сучасним тенденціям Нової української школи та Європейського освітнього простору передбачено поетапну інструментальну підготовку.

Поряд з підготовкою здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) здійснюється підготовка здобувачів і за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за ОПП Середня освіта (музичне мистецтво та художня культура).

Основними цілями ОПП Середня освіта (музичне мистецтво та англійська мова) і ОПП Середня освіта (музичне мистецтво та художня культура) є створення педагогічних умов для якісної професійної підготовки висококваліфікованих, мобільних, конкурентоздатних учителів музичного мистецтва з високим рівнем професійної компетентності, інтелектуальної активності, англійської комунікації, соціальної відповідальності, що ґрунтуються на кращих вітчизняних традиціях; майбутніх фахівців, готових до інноваційної педагогічної діяльності в закладах освіти.

Аналіз зазначених освітніх програм демонструє, що інструментальна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва здійснюється поетапно. Так, наприклад, освітні компоненти інструментального спрямування, як «Практикум інструментально-виконавської підготовки» до якого включено «Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Оркестровий клас», а також «Інструментознавство», «Практикум шкільного репертуару» викладаються впродовж трьох років і десяти місяців на першому етапі в процесі підготовки бакалавра й забезпечують підґрунтя для формування необхідних фахових компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва.

На нашу думку, фахова компетентність освітнього компонента «Практикум інструментально-виконавської підготовки» до якого включено «Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Оркестровий клас», «Практикум шкільного репертуару» демонструє здатність до виконавської діяльності – інтерпретації вокальних і інструментальних творів, в тому числі і композиторів Північно-Східного регіону на регіональному, національному, європейському та глобалізаційному рівнях (фестивалі, конкурси, майстер-класи тощо). А ОК «Інструментознавство» має прояв у здатності випускника володіти комплексом знань музично-історичного, музично-теоретичного змісту про музичні інструменти та

системою практичних умінь і навичок інструментально-проектувальної діяльності, яка передбачає використання індивідуального композиційного мислення в процесі інструментування музичного твору для шкільного ансамблю (оркестру). Освітні компоненти «Виконавський практикум», «Виконавська майстерність», «Історія інструментально-виконавського мистецтва», «Теорія і методика викладання музичного інструменту», «Практикум за кваліфікацією», «Інтерпретація музичних творів» забезпечують інструментальну підготовку здобувачів другого рівня вищої освіти і викладаються на другому етапі впродовж одного року і чотирьох місяців.

Так, набуття фахових компетентностей з навчальних дисциплін «Виконавський практикум», «Виконавська майстерність» та «Практикум за кваліфікацією» у майбутнього фахівця передбачають прояв позитивного ставлення до інструментальної підготовки, здатності виконувати інструментальні музичні твори різних жанрів, стилів та епох на високохудожньому та технічно досконалому рівнях; готовності відтворювати художньо-образну та естетичну сутність музичного матеріалу у власній інтерпретаційній моделі вправності з використанням сучасних виконавсько-виражальних прийомів; у здатності артистично презентувати твори в умовах концертно-сценічного виконання.

Значно поглиблює теоретичну частину інструментальної підготовки майбутнього фахівця освітні компоненти «Історія інструментально-виконавського мистецтва» та «Інтерпретація музичних творів». Вони забезпечують формування фахових компетентностей, які мають прояв в готовності студента аналізувати жанр інструментального виконавства як форму музичної діяльності в співставленні «композитор – слухач»; розумінні основних стильових етапів розвитку академічного та джазового виконавства; осмисленні семантики музичної мови; здатності аналізувати сучасні тенденції розвитку вітчизняної та зарубіжної інструментальних виконавських шкіл для добору ефективних методів формування виконавської майстерності інструменталіста та реалізовувати набутий досвід у виконавській діяльності.

Також, згідно з вимогами освітньо-професійної програми підготовки магістра здобувачі вищої освіти мають демонструвати знання вимог професійного стандарту вищої освіти до особистості педагога-музиканта; термінологічного та понятійного апарату музичної педагогіки; сучасних тенденцій розвитку інструментального мистецтва у світі; методичних основ самостійної роботи над музичним твором, а також вміння аналізувати, узагальнювати, застосовувати передовий педагогічний досвід і досягнення психолого-педагогічної науки для систематичного підвищення інструментально-виконавської компетентності; досконало володіти системою виконавських умінь і навичок, необхідних для відтворення художнього задуму твору.

З огляду вищезазначеного можна констатувати, що інструментальна підготовка вчителя музичного мистецтва є наскрізною змістовою лінією для окреслених освітніх компонент освітньо-професійних програм бакалавра і магістра. Зазначені освітні компоненти мають загальнопредметний характер і поетапно використовуються в освітньому процесі на основі наступності, яка наповнена послідовністю та загальним інтегральним «інструментальним» змістом.

На підставі окреслених позицій, варто стверджувати, що впровадження компетентнісного підходу в інструментальній підготовці майбутніх учителів ґрунтується на тісних інтеграційних зв'язках між фаховими дисциплінами. Його стратегічна лінія спрямовується не на інформованість студента та певний рівень знань, а вмінні ними ефективно послуговуватися (користуватись) на практиці. У запропонованій концептуальній схемі викладачу варто орієнтуватися на зміщення акцентів із процесу набуття знань, умінь та навичок на чітко визначений алгоритм дій більш діяльній моделі навчання, спрямованої на досягнення випускниками стандартів у майбутній професійній діяльності.

Впровадження компетентнісного підходу змінює ставлення та мотивацію здобувача вищої освіти до освітньої діяльності. Зокрема, у навчальній комунікації спостерігаємо прояв інтересу і прагнення студента до підвищення власного рівня фаховості в інструментальній підготовці та бачення перспективи її реалізації в майбутній професійній діяльності.

Практичні результати викладачів кафедри ТМНМД засвідчують ефективність запропонованої системи інструментальної підготовки вчителя музичного мистецтва і є досить переконливими. Так, за останні п'ять років (2016–2021 рр.) здобувачі вищої освіти і науково-педагогічні працівники кафедри стали Лауреатами інструментальних конкурсів всеукраїнського і міжнародного рівнів.

На сьогодні вагома частка випускників успішно працюють вчителями музичного мистецтва у закладах загальної середньої освіти, позашкільних закладах освіти, закладах початкової мистецької освіти, педагогічних та коледжах культури й мистецтв Південно-Східного регіону, всієї України і далеко за її межами.

Кафедра теорії і методики викладання мистецьких дисциплін БДПУ систематично здійснює моніторинг освітньо-професійних програм підготовки здобувачів вищої освіти освітніх рівнів бакалавра та магістра для забезпечення їх відповідності потребам студентів, стейкхолдерів і суспільства. Професорсько-викладацький склад кафедри враховує думки, побажання і пропозиції всіх сторін цього процесу та адекватно і вчасно реагує на динаміку змін на конкурентному ринку праці.

Саме тому в процесі підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва такі освітні компоненти, як «Практикум інструментально-виконавської підготовки (основний музичний інструмент, додатковий музичний інструмент, оркестровий клас)», «Практикум шкільного репертуару», «Інструментознавство»; «Виконавська майстерність», «Виконавський практикум», «Історія інструментально-виконавського мистецтва», «Теорія і методика викладання музичного інструменту» та «Практикум за кваліфікацією» покликані інтегрувати й поглиблювати знання в галузі інструментального виконавства, підвищувати виконавську майстерність, а відтак, забезпечувати в контексті багатофункціональності реалізацію його майбутньої професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту : Закон України від 2014 р. URL: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>> (дата звернення: 1.05.2021).

2. Бурназова В.В. Професійна компетентність музиканта-інструменталіста: зміст, структура, методи розвитку. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер: Педагогічні науки.* Бердянськ : БДПУ, 2014. № 1. С. 65–70.

УДК 392.82:78.03

О. В. ЗІНИЧ, кандидатка мистецтвознавства, старша наукова співробітниця відділу екранно-сценічних мистецтв і культурології ІМФЕ імені М. Т. Рильського НАН України

ПЛАСТИЧНА ВЗАЄМОДІЯ МУЗИЧНОГО ТА ХОРЕОГРАФІЧНОГО РУХУ В МИСТЕЦТВІ БАЛЕТУ

Проблема пластичної співвіднесеності та взаємодії музичного та хореографічного руху як важливого фактора, що впливає на специфіку синтезу у балетній виставі, досліджується на прикладі творчого методу видатного французького хореографа М. Бежара.

Ключові слова: пластична взаємодія музичного та хореографічного руху, балетний синтез, балетна партитура, творчий метод М. Бежара.

Пластичний взаємозв'язок музичного та хореографічного руху в балеті пов'язаний, насамперед, з особливою природою цього мистецтва, адже балетна вистава від початку являє собою синтез музики, хореографії, літературно-сюжетного та живописного чинників. Однак, саме із взаємодії музики і хореографії народжується балетний спектакль як «єдина система» [2, с. 147], як єдина образно-художня і структурно-формоутворююча цілісність. Отже, важливим фактором, що безпосередньо впливає на специфіку синтезу в балетній виставі, є проблема пластичного співвідношення та взаємозв'язку її двох головних складників – музики і танцю, а також міри їхньої участі та ролі у народженні музично-хореографічної образності балетного спектаклю.

Дослідження різних аспектів кореляції музики та хореопластики, започатковане ще у фундаментальних працях Б. Асаф'єва, знаходить своє продовження у роботах російських